

Leto XIII.

Številka 10.

SLOVENSKI PRAVNIK.



Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.



Odgovorni urednik :

D^r. MAKSO PIRC.



V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1897.

VSEBINA.



1. <i>Ivan Kavčnik</i> : O določbah § 61—64 jurisdikcijskega pravilnika	289
2. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
a) Priposlani in molče sprejeti račun o izrečenih predmetih ne izključuje, da se nista pogodnika drugače dogovorila o cenah predmetov, naštetih v tem računu, nego so v njem naznačene	299
b) Nasprotnik dokazovalca v večni spomin dolžan je dovoliti pregledovanje njegove lastnine	303
c) Kako daleč sega dokazna moč trgovinskih knjig? .	305
d) Veljavnost poravnave o pravdi radi ločitve zakona in appellatorio	311
3. Razne vesti	317
4. Pregled pravosodstva	319



O določbah § 61—64 jurisdikcijskega pravilnika.

Spisal c. kr. sodni tajnik Ivan Kavčnik.

Na čelo je tu postaviti določbo §-a 51. jur. pr., da pred samostojno trgovsko sodišče¹⁾ ali pred trgovske senate²⁾ spadajo mej drugim spori iz trgovskih opravil, ako gre tožba proti trgovski družbi ali trgovcu, kojega tvrdka je vpisana v trgovskem registru, ali pri registrovani pridobitvi in gospodarski zadrugi, in če je opravek na strani toženca trgovski opravek. —

Ločimo vprašanja, ako stvar spada pred civilni ali pa trgovski senat in ako spada pred sodni dvor ali pa pred samostojno trgovsko sodišče.³⁾

I. Če gre za to, spada-li stvar pred civilni ali pred trgovski senat sodnega dvora:

Postavimo te-le slučaje:

I. Tvorničar v Reichenbergu toži ljubljanskega trgovca za vsoto več kot 500 gld. na podlagi fakture, ki ima v smislu §-a 88. jur. pr. pristavek „plača se in toži v Reichenbergu“, na plačilo pri trgovskem senatu v Reichenbergu. (Po § u 226., odst. 2. civ. postopnika mora tožba nasloviti se na trgovski senat dotičnega sodnega dvora.) Ko se prične razprava, pokaže zastopnik toženca potrdilo iz trgovskega registra deželnega sodišča ljubljanskega, da toženec niti protokolovan trgovec ni in vgovarja nepristojnost. Nepristojnost trgovskega senata je tu

¹⁾ V uradnem prevodu bomo bržčas mesto tega izraza zagledali staro „sodnijo“.

²⁾ Po Štrekljevem „starešinstvo“, po Winklerjevem „odbor“. Skoro da v avtentičnem prevodu dobimo izraz „odbor“.

³⁾ V nastopnem o trgovskih senatih ali trg. sodnih dvorih povedano, velja tudi za rudarske in pomorske sodne dvore.

očividna. In za take jasne slučaje določa § 61. jur. prav., da se trgovski senat reformuje v civilni senat s tem, da jedno-stavno odslovi trgovskega prisednika, privzame za sodnika strokovnjaka in tako predrugačen senat potem stvar razpravlja in razsodi.

2. Nasproten slučaj: Tvorničar toži v Reichenbergu pri civilnem senatu ljubljanskega trgovca, meneč, da le-ta ni protokolovan. Zastopnik toženca pa pri razpravi producira izpisek iz trg. registra in ž njim dokaže, da je toženec takrat, ko se je kupčija sklenila, bil že protokolovan. Ker je stvar tudi tu do cela jasna, prelevil se bode civilni senat v trgovski senat s tem, da odslovi jednega sodnika, pokliče pa trgovskega prisednika in se tako konstituje kot trgovski senat in stvar razpravlja in razsodi. Tudi to določa § 61. l. c.

Čestokrat pa nepristojnost ne bode takoj na prvi hip jasna n. pr.:

3. protokolovan trgovec z mešanim blagom na deželi, ob jednom veleposestnik, naročil je pri tvornici L. za izdelovanje gospodarskih strojev v Žalcu strojev za več kot 500 gld. Tvornica toži ga za plačilo na podlagi fakture pri trgovskem senatu okrožnega sodišča v Celji, meneč, da je toženec stroje naročil za svojo trgovino. Toženec vgovarja nepristojnost, češ, da je stroje naročil za svoje veleposestvo, da s stroji niti ne kupčuje. Tožiteljica hoče dokazati nasprotno, rekoč n. pr., da je toženca že prej enkrat prav zaradi strojev tožila pri trgovskem senatu, čemur toženec ni vgovarjal, ter da je isti tudi predmetne stroje naročil za svojo trgovino in jih nekaj tudi odprodal. Tu stvar ni takoj jasna, je li kupčija na strani toženca trgovski opravek v smislu čl. 271.—274. trg. zak., in zato trgovski senat ne more takoj o svoji pristojnosti izreči se. Tu pa veleva § 62. l. c., da v takih slučajih privzemi trgovski senat še sodnika strokovnjaka kot dopolnilnega sodnika (Ergänzungsrichter) in stvar obravnava se pred tako dopolnjenim senatom.

4. Naopak: Protokolovan trgovec z manufakturnim blagom in posestnik razširi svojo trgovino tudi na mešano blago, osobito poljedeljske stroje. Naroči take stroje, a za naročilo porabi še staro tiskovino, na kateri se glasi njegov značaj le kot trgovec z manufakturnim blagom in kot posestnik. Tvornica meni, da je naročil stroje za svoje poljedelstvo in ga zato toži pri civilnem

senatu. Sledi vgovor toženca, da je stroje naročil za svojo trgovino; protigovor tožiteljice, da toženec ima le stroje na svojem posestvu. Tudi tu ni stvar takoj jasna in tudi za take slučaje propisuje napominani § 62. l. c., da je senat dopolniti in sicer tu s trgovskim prisednikom.

Sedaj se — v slučajih pod 3. in 4. — vrši pred dopolnjenim senatom razprava. Po končanej razpravi posvetuje se prvotni senat o pristojnosti. Recimo, da v slučaju pod 3. pride do sklepa, da je stvar *trgovska*, v slučaju pod 4. pa da je *civilna*. Tedaj je prvotni senat pristojen in dopolnilni sodnik nima nikakega opravka več. Stvar razsodi prvotni senat. Drugače pa, ako prvotni senat spozna, da ni pristojen. Tu izstopi iz prvotnega senata — toraj iz *trgovskega* senata *trgovski* prisednik (slučaj pod 3.), iz *civilnega* senata sodnik *strokovnjak* (slučaj pod 4.) in mesto njega vstopi *dopolnilni* sodnik v *meritorno* posvetovanje, in ta prememba mora se v razsodbi naznaniti.

V teh slučajih pa izstopivši sodnik svoje vloge ni še končal. On ima v treh dneh izročiti svoje spisano mnenje v *meritornem* oziru predsedniku senata. To določa § 62., odst. 3. l. c. Pomen ima to spisano mnenje, kakor bomo videli, za prizivno instancijo (stopinjo).

Tu naj omenim nazor Demelius-a¹⁾, da posebno mnenje odda le izstopivši sodnik *strokovnjak*, ne tudi *trgovski* prisednik. To on izvaja iz slova § a 62., odst. 3. in § a 7., odst. 2. j. pr., češ, da člani senata so le sodniki *strokovnjaki* in zato le ti smejo oddati posebno mnenje, ako iz senata izstopijo. Takej ozkosrčni verbalni interpretaciji nikakor ne morem pritegniti. § 7., odst. 2. jur. pr. izrecno pravi, da pri samostojnih *trgovskih* sodiščih in *trgovskih* senatih opravlja mesto člana senata sodnik *lajik*. S tem pa pač postane član senata. Kakor bomo pozneje videli, to posebe oddano mnenje na glavno stvar nima nikakega vpliva, ampak samo na vprašanje o pristojnosti. Za to formalnost pa pač sme imeti mnenje sodnika *lajika* isto vrednost, kakor mnenje sodnika *strokovnjaka*.

II. Ako gre zato, spada stvar pred **sodni dvor**, ali pa pred posebno **trgovsko sodišče**:

¹⁾ Komentar v Ger. Zeitung 1897.

Sodni dvor na sedežu posebnih trgovskih sodišč nima trgovskih prisednikov. Če se toraj pred njim vgovarja nepristojnost, potem ni drugega pripomočka, kakor da o tem vgovoru razsodi. Ako je nepristojnost na prvi hip jasna, razsodil bode takoj, če pa ni, razpravljaj bode o tem vgovoru. Če je nepristojen, moral bode tožbo zavrniti in tožitelj sme, še preden ukrep (o pristojnosti razsoja se z ukrepom, ne z razsodbo, § 261. c. pr. r.) stopi v pravno moč, tožbo vložiti pri trg. sodišču (§ 46., odst. 3. jur. pr.).

Ako se pred posebnim trgovskim sodiščem vgovarja nepristojnost, in sodišče temu vgovoru ugodi, potem se analogno kakor trgovski senat, premeni v civilni sodni dvor s tem, da trgovski prisednik izstopi in mesto njega vstopi sodnik strokovnjak, odnosno, ako nepristojnost ni takoj jasna, da se poslednji privzame kot dopolnilni sodnik. Motivi k vladni predlogi zakona utemeljujejo to določbo s tem, da ima trgovsko sodišče dovolj izobraženih sodnikov, ki bodo civilno zadevo umeli prav tako dobro rešiti, kakor civilni sodni dvor.

§ 104., odst. 2. jur. pr. določa, da se stvari, ki spadajo pred civilni senat, odnosno pred civilni sodni dvor, ne smejo nikdar prorogovati pred trgovski senat, odnosno trgovsko sodišče. § 43. jur. pr. in § 240. c. pr. r. pa določata, da se mora na nepristojnost, iz tega temelja izvirajočo, vedno uradoma ozirati. Iz tega principa izhajajo prej razmotrene določbe, da se trgovski senat ali trgovsko sodišče premeni v civilni senat, ter kot tak razpravlja in izreče razsodbo in ne več kot trgovski senat ali trgovsko sodišče. Posledica tega principa je pa tudi določba §-a 63., odst. 3. jur. pr., ki propisuje, da, ako trgovski senat ali posebno trgovsko sodišče meni, da je stvar civilna, mora uradoma postopati po določbah § ov 61. in 62. jur. pr., to je: premeniti se v civilni senat bodisi takoj, bodisi po razpravi, privzemši dopolnilnega sodnika strokovnjaka k razpravi.

III. Kako sodi v takih slučajih višje deželno sodišče kot vzklicno sodišče?

Če je v slučajih §-a 61. jur. pr. civilni senat takoj izrekel se nepristojnim ter, privzemši trgovskega prisednika mesto odstopivšega sodnika, premenil se v trgovski senat, odnosno, če se je naopak trgovski senat ali posebno trgovsko sodišče izreklo se takoj nepristojnim in se izvršila prememba v civilni senat,

ter se je stvar pred premenenim senatom razpravljala, višje sodišče pa vidi, da je izrek o nepristojnosti bil napačen, potem se je stvar razpravljala in rešila pred nepristojnim sodiščem in vzklicno sodišče mora razsodbo razveljaviti ter jo odkazati na prvotni, kompetentni senat, odnosno trgovsko sodišče. Vsa zadeva se bode morala še jedenkrat razpravljati. Zato pa bode prva instancija vedno jako oprezna pri razsoji o pristojnosti in se bode le v slučajih, ki so popolnem jasni, kakor gorej pod I, 1 in 2 navedeni, izrekla takoj za nepristojno.

Drugače pa je v slučaju §-a 62. ibid. — ako je civilni senat, ali trgovski senat, posebno trgovsko sodišče ob vgovoru nepristojnosti (odnosno uradoma) privzelo dopolnilnega sodnika in se po razpravi izreklo za nepristojno ter je mesto jednega člana senata vstopil v meritorno posvetovanje dopolnilni sodnik. Kakor prej omenjeno, mora izstopivši član oddati svoje mnenje o stvari. Ako sedaj višje deželno sodišče vidi, da je izstopivši sodnik o stvari razsodil prav tako, kakor senat, potem tudi, če je bil senat nepristojen, v stvari sami, ako bi se zavrnilo na pristojen senat, ni pričakovati druge razsodbe. Zato vgovor nepristojnosti ni več vpoštevati. To določa § 64. jur. pr.

Če pa je v slučaju §-a 62. prvotni senat po razpravi zavrnil vgovor nepristojnosti, potem dopolnilni sodnik, kakor prej povedano, ne odda svojega mnenja. Žal, da ne. Tu torej višje deželno sodišče ne ve, kakega mnenja je dopolnilni sodnik in zato mora, ako vidi, da je vgovor nepristojnosti utemeljen, sodbo dvigniti, kakor v slučajih §-a 61. in stvar pred pristojni senat (trgovsko sodišče) zavrniti. Vprašanje je, ali se potem pred I. instancijo vsa stvar vnovič razpravlja. Menim, da ne. Vsaj je razpravi prisostvoval dopolnilni sodnik, njemu je toraj vsa zadeva znana in nova razprava bi bila popolnem odveč, seveda, ako ni drugih hib. Višje deželno sodišče bode toraj razsodbo dvignilo in zadevo samo v posvetovanje izročilo I. instanciji. V to posvetovanje vstopil bode dopolnilni sodnik. Pravico zavrnitve jedino le v novo posvetovanje podeljuje vzklicnemu sodišču izrecno § 475., odst. 1. civ. pr. r.

IV. Formalnost: Kedo odloči, kateri član sodnega dvora, odnosno trgovski prisednik ima vstopiti kot dopolnilni sodnik. Tu omeniti moram najprvo, da mora glasom §-a 32. org. zak.

predsednik sodnega dvora pred pretekom leta za prihodnjo leto sestaviti senate in posamičnim senatom določiti tudi namestnike („Ersatzmänner, Vertreter“) ter določiti vrsto, po kateri vstopajo ti v senat.

§ 9. opravilnika (Geschäftsordnung) pravi, da kot opravilni sodnik (v slučaju §-ov 62., 63. jur. pr.) mora vstopiti kedo namestnikov (glasom §-a 23. trg. zak. tisti, ki je na vrsti) in le ako bi vsi namestniki bili zadržani, določi predsednik sodnega dvora na ustno naznanilo senatnega predsednika, kedo ima vstopiti kot dopolnilni sodnik. Ker pa v sestavo senatov pridejo le člani sodnega dvora, ne tudi trgovski prisedniki, velja toraj to pravilo le za slučaje, če mora trgovski senat, videč, da je stvar civilna, privzeti dopolnilnega sodnika, ne pa tudi, ako mora civilni senat privzeti trgovskega prisednika. Za slučaj §-a 61., to je, če se senat takoj premeni, preden se stvar prične razpravljati, pa določa isti § opravilnika, da ima sodnika ali pa trgovskega prisednika, ki vstopi v senat, določiti predsednik sodnega dvora. Prav to pa bode moralo veljati za navedeni slučaj §-a 62., namreč, če mora civilni senat privzeti trgovskega prisednika, tembolj, ker civilni senat ne more imeti pravice, razpolagati s trgovskimi prisedniki. O tem pa, kateri sodnik izstopi iz senata, bodisi v slučaju §-a 61. takoj, bodisi v slučaju §-a 62. po razpravi, ako ima vstopiti trgovski prisednik, pa ni nikjer določbe. Ali bode izstopil najmlajši ali najstarejši sodnik?

V. Uporablјivost določb §-ov 61. in 62. — Po §-u 41. jur. pr. mora sodišče vsako zadevo glede pristojnosti takoj uradoma presoditi, in sicer pri tožbah na podlagi povedeb tožitelja ter mora glasom §-a 43. jur. pr., ako se sodišče smatra nepristojnim, uradoma tožbo zavrniti. Ako pa se smatra pristojnim, potem ima še stranka pravico, vgovarjati nepristojnost, a ta vgovor mora naznaniti po propisu §-a 240. civ. pr. r. pri prvem naroku. Vrhu tega pa mora sodišče v vsakem položaju pravde ozirati se na nepristojnost, če se dotično stvar niti izrecno prorogovati ne sme (potem tudi nedopustnost pravne poti, litispendeco, razsojeno stvar). Po §-u 239. civ. post. r. sme tudi že sodnik, ki vodi prvi narok, razsoditi o vgovoru nepristojnosti, ako se stvar ne da prorogovati. Drugi vgovori nepristojnosti pa so pridržani sporni razpravi. Iz tega vidi se, da

bode vgovor nepristojnosti še le pri sporni razpravi prišel v razgovor samo tedaj, ako je sodišče pri rešitvi tožbe ni zapazilo, oziroma ni bila razvidna, a jo je stranka pri prvem naroku uveljavila in če se stvar ne da prorogovati. Če stranka vgovora nepristojnosti — seveda le tedaj, če se stvar ne sme prorogovati, — ni pravočasno, t. j. pri prvem naroku uveljavila, tedaj je stvar molče na dotično sodišče, odnosno senat prorogovana. V slučajih pod I, 1. in 3. navedenih, namreč, če trgovska zadeva teče pred civilnim senatom, morala bode toraj stranka vgovor nepristojnosti že pri prvem naroku uveljaviti, in če tega ni storila, je stvar pred civilno sodišče molče prorogovana in vgovor, ki bi se podal še le pri sporni razpravi, je nedopusten.

VI. Določbe §-ov 61.—64. veljajo tudi tedaj, ako je sodni dvor, odnosno posebno trgovsko sodišče sodil kot vzklicno sodišče. To jasno sledi iz določeb §-a 7. jur. pr.

A. Če je vzklicno sodišče sodni dvor (civilni senat, trgovski senat). Tu moram najprvo omeniti določbo §-a 446. civ. posl. r. Le-ta § propisuje, da se mora v razsodbo okrajnega sodišča, ki izvršuje tudi sodstvo v trgovskih zadevah, sprejeti dostavek, da je stvar trgovska, ako obe stranki to soglasno predlagati, ali pa, če sodnik na predlog jedne stranke tako določi. § 3. jur. pr. določa, da se morajo tako oznamenjene razsodbe potom vzklica predložiti trgovskemu senatu, odnosno trgovskemu sodišču in § 467., št. 1 civ. posl. r. pravi, da se mora tudi vzklic tako nasloviti.

Vzemimo sedaj te-le slučaje:

- a) Če ima sodba okrajnega sodišča navedeni pristavek §-a 446. civ. pr. r. in se torej vzklic naslovi in predloži trgovskemu senatu, le ta pa je mnenja, da je stvar civilna. Senat postopal bode po določbah §-ov 61. in 62. jur. pr., če je nepristojnost takoj jasna, premenil se bode, preden začne stvar meritorno razpravljati, če pa je dvomna, privzel bode dopolnilnega sodnika;
- b) če razsodba pristavka po §-u 446. c. p. r. nima zato, ker takega predloga nobena stranka stavila ni. Vzklic predložil bode I. sodnik glasom §-a 3. jur. pr., tudi če vidi, da je stvar trgovska, civilnemu senatu in le-ta se na vgovor nepristojnosti, ako ga katera stranka hoče pri vzklicni razpravi

uveljaviti, nikakor oziral ne bode, ker je stvar glasom §-a 104. jur. pr. molče prorogovana;

- c) če razsodba navedenega pristavka zato nima, ker sodnik dotičnemu jednostranskemu predlogu ni ugodil. Tu pa bode stranka, ki je tak pristavek pred prvim sodnikom zamen predlagala, pri vzklicni razpravi vgovor nepristojnosti ponovila in senat postopal bode zopet po določbah §-ov 61. in 62.

B. Če gre zato, ali bodi vzklicno sodišče civilni sodni dvor, ali pa posebno trgovsko sodišče.

Tu pa moramo razločevati, če je I. instancija bila navadno okrajno sodišče, ali pa okrajno sodišče za trgovske zadeve.

1. Če je bilo navadno okrajno sodišče.

Tu pa zopet razločujemo:

- a) če ima razsodba pristavek po §-u 446. c. p. r.

Vzklic gre glasom §-a 3. jur. pr. na trgovsko sodišče. In če je to mnenja, da je stvar civilna, premenilo se bode v civilni senat po §-u 61. in 62. (ker se civilna zadeva pred trgovsko sodišče prorogovati ne sme, § 104. j. pr.);

- b) če tega pristavka nima, potem gre vzklic na civilni sodni dvor. Ako predloga na vzprejem pristavka po §-u 446. c. pr. r. pri prvi instanci ni nobena stranka ni stavila, potem je stvar, kakor gori pod A, b, molče prorogovana in vgovor nepristojnosti pred drugo instancijo je nedopusten.

Ako pa razsodba imenovanega pristavka zato nima, ker je sodnik dotični predlog stranke zavrnil, potem pa bode civilni sodni dvor kot vzklicno sodišče na zopetni vgovor nepristojnosti, ako vidi, da je ta vgovor vtemeljen, odkazal (überweisen) zadevo na trgovsko sodišče, kajti trgovskega prisednika, kakor že omenjeno, nima in se zato ne more premeniti v trgovski senat. Da se pa zadeva v vzklicnem postopanju, ako se prizivno sodišče smatra nepristojnim, odkáže, odkazati mora pristojnemu vzklicnemu sodišču, to določa § 474. c. pr. r.

Razmotriti pa moramo tu določbe §-a 487. c. p. r., ki so po svojem slovu ravnokar navedenemu slučaju in slučaju pod A, c protivre. Ta § najpoprej določi, da se vgovor nepristojnosti vzklicnega sodišča sme le tedaj staviti, ako se hoče vstop (Einschreiten) trgovskega sodišča (sodišča za pomorske ali

rudarske zadeve) izposlovati (erwirken), ali pa odkloniti (ablehnen). Toraj če hoče mesto civilnega sodnega dvora, pred kateri je vzklic prišel, imeti kake navedenih kavzalnih sodišč, ali pa naopak. Potem pa pravi doslovno: Zur Erwirkung der Einschreitung eines solchen Berufungsgerichtes (toraj za izposlovanje vstopa kavzalnega sodišča, če je stvar prišla pred civilni dvor) kann dieser Antrag nur dann, wenn der im § 446 bezeichnete Beisatz in das Urtheil aufgenommen wurde gestellt werden. Kako pa naj se vendar izposluje vstop takega sodišča, ko vendar tako oznamljena razsodba, kakor ukazuje § 3. jur. pr. itak mora predložiti se kavzalnemu sodišču, ko toraj stvar pred kavzalnim kot vzklicnim sodiščem, katerega vstop naj se izposluje, že itak visi! Potem nadaljuje: Zur Ablehnung des Einschreitens eines solchen Berufungsgerichtes (toraj če se mesto kavzalnega sodišča hoče imeti civilni sodni dvor) nur dann gestellt werden, wenn das Urtheil erster Instanz den im § 446 enthaltenen Beisatz nicht enthält. Vsaj se vendar taka razsodba, kakor že večkrat omenjeno, po §-u 3. jur. pr. mora predložiti civilnemu sodnemu dvoru in toraj se kavzalno sodišče ne more odklanjati, če stvar pri njem niti ni. — Očividno je tu v stilizaciji pomota, kakor to naglaša tudi „Katz“ v svoji monografiji „das Urtheil“. V prvem odstavku morala bi stati pred „aufgenommen wurde“ besedica „nicht“, v drugem odstavku pa bi morala ta besedica odpasti. Opomnim pa, da se ta, vsekako pomotna stilizacija nahaja tudi v vladni predlogi ter v poročilu permanentnega odseka poslanske zbornice. Ako te določbe tako pojmujeemo, potem dobi pomen tudi naslednji stavek tega §-a: Auch kann im ersten Falle der Antrag von derjenigen Partei nicht gestellt werden, welche sich gegen die Aufnahme eines solchen Beisatzes in das ersttrichterliche Urtheil erklärt hat. To se pravi: Predloga, da kot vzklicno sodišče vstopi kavzalno sodišče, tista stranka, ki je bila že pri prvem sodniku proti temu, da se dostavek vzprejme, toraj da nastopi kavzalno sodišče, ne sme staviti. To je naravno. Saj pač ne gre, da bi stranka glede kompetence bila pred prvim sodnikom drugačnega mnenja, kakor pred vzklicnim sodiščem. Če pa postavimo, da je besedilo zakona pravo, potem bi ta določba velevala: Če si bil pred prvim sodnikom proti vzprejemu dostavka, sodnik

pa ga je vzprejel in toraj predložil vzklic kavzalnemu sodišču (§ 3. jur. pr.), potem pred vzklicnim sodiščem ne moreš. zahtevati, da vstopi to kavzalno sodišče. To se pravi: tega ne smeš zahtevati, kar že imaš!

2. Če je prva instancija trgovsko ali pomorsko okrajno sodišče.

§ 45., odst. 2. jur. pr. pravi: Ebenso können Entscheidungen eines Bezirksgerichtes für Handels- und Seesachen vor das allgemeine Bezirksgericht, oder statt vor letzteres zum Wirkungskreise des Bezirksgerichtes für Handels- und Seesachen nicht deshalb angefochten werden, weil die Rechtssachen statt vor das Bezirksgericht für Handel- und Seesachen vor das allgemeine Bezirksgericht, oder statt vor letzteres zum Wirkungskreise des Bezirksgerichtes für Handel- und Seesachen gehören. To velja pa le glede kompetence prvih instancij. Iz teh vzrokov se pristojnost dotičnega okrajnega sodišča ne sme izpodbijati. Glede II. instancije pa to pravilo ne more veljati, to je, če je v prvi instanciji stvar razsodilo se pred nepristojnim sodiščem, iz tega še ne sledi, da bi se jo moralo tudi v II. instanciji pred nepristojnim sodiščem razsoditi. Omeniti pa moram tu, da navadno okrajno sodišče, ako je v slučaju §-a 45., odst. 2. jur. pr. sodilo o trgovski zadevi, v sodbo ne sprejme dostavka §-a 446. c. pr. r. kajti le-ta § izrecno določa, da tak dostavek sprejema v razsodbo le tisto okrajno sodišče, ki ob enem izvršuje sodstvo v trgovskih zadevah.

Če toraj pred navadnim okr. sodiščem teče zadeva, ki prav za prav spada pred posebno okrajno sodišče za trgovske zadeve, predložilo bode okrajno sodišče potom vzklica spise civilnemu sodnemu dvoru, odnosno civ. senatu. Tu pa bode vgovor nepristojnosti uveljaviti mogel se le tedaj, če je stranka tudi že pred okrajnim sodiščem nepristojnost vgovarjala, drugače je stvar po §-u 104. jur. pr. molče prorogovana. Naopak pa bode trgovsko sodišče, ako je mnenja, da je stvar, ki se je razpravljala pred okrajnim sodiščem za trgovske zadeve, civilna, v smislu §-a 103. jur. pr. morala na vprašanje pristojnosti uradoma ozirati se, toraj tudi v slučaju, da stranka v I. instanciji tega vgovora ni uveljavila. Spremenilo se bode v civilni senat v smislu §-ov 61. in 62. jur. pr.

Vse pod točko VI. povedano velja za vzklice.

Vprašanje pa je, kako z rekurzi. To pa določuje § 207. opravilnika (Geschäftsordnung). Rekurzi proti razsodbam¹⁾ in proti ukrepom okrajnih sodišč za trgovske zadeve gredo pred trgovsko sodišče, odnosno trgovski senat. Rekurzi proti razsodbam okr. sodišč, ki ob enem izvršujejo tudi sodstvo v trgovskih zadevah, prav tako pred trg. sodišče, odnosno trg. senat. Drugače pa rekurzi proti ukrepom takih okrajnih sodišč. Ti gredo vedno pred civilni senat sodnega dvora. Iz poslednje določbe navstala bodo navzkrižja in zapreke, o čemer pa morda pozneje kedaj spregovorimo.

¹⁾ Proti razsodbam rekurz, ako gre pritožba samo glede stroškov. (§ 55. c. p. r.)



Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Priposlani in molče sprejeti račun o izročenih predmetih ne izključuje, da se nista pogodnika drugače dogovorila o cenah predmetov, naštetih v tem računu, nego so v njem naznačene.

Z razsodbo od 5. aprila 1893, št. 1790 obsodilo je deželno sodišče v Trstu tožena soproga C. in T. O., naj plačata tožitelju Fr. M. v 14 dneh pod eksekucijo *a)* drug za drugega in nepogojno 400 gld. s 6% obrestmi vred od 900 gld. od 1. januarja 1890. leta dalje v plačilo kupnino bale, katero je napravil tožitelj po njiju naročilu za ml. njiju hčer M. O-vo ter da mu povrneto v istem času in pod enako posledico dve tretjini pravnih stroškov od 112 gld. s 68 gld.; *b)* drug za drugega pa naslovom navedenim pod *a)* še ostalih 314 gld. 59 kr. s 6% obrestmi vred od 1. januarja 1893. leta dalje ter da mu povrneto v istem času in pod enako posledico tudi poslednjo tretjino pravnih stroškov, ugotovljenih na 112 gld. s 34 gld., ako bodo dokazane, z glavno prisego, tožencema po tožitelju naloženo, te le okolnosti: *α)* da je hodila sotožena T. O-ka, ko je pretresala prevdarek, večkrat v poslovnico tožiteljevo, kjer je vedno izražala, da ne namerja po-

trositi več cd 800 gld. za perilo svoje hčere M. O. zadovoljivši se, da se v to svrho napravijo tudi premembe in zmanjšave v prvotnem prevdarku o pojedinih predmetih, da se nameste dragocenejšim predmetom drugi predmeti manjše vrednosti in bolj navadni in da se napravijo vezanja in obrobljenja menj bogata od onih, navedenih v prevdarku; β) da je izjavljala tožitelju tudi potem, ko se je zadovoljila s premembami in namestitvami navedenimi pod α) v naročeni bali in za časa, ko se je ta bala prirejala, da ne sme le-ta bala prekoračiti vsote 800 gld., in da ji je odgovoril tožitelj na izjave, navedene ad β) prav te-le besede: »ako bi bala tudi kaj več stala, vem, da ne boste na to gledali, a stala bo k večjemu sto goldinarjev več«.

To svojo razsodbo opiralo je pravdno sodišče na te-le razloge:

Toženca sta priznala izrecno, da sta naročila tožitelju meseca junija 1889. leta, naj napravi za njiju hčer M. O ovo, ki se je takrat možila z g. B. V. P. balo perila, da je bil sprejet za podstavo te bale prevdarek, o katerem govori priloženi spisak, napravljen v Trstu 5. junija 1889. l., da se je obvezal tožitelj prirediti vso balo, sestojčo iz tkanin prve vrste v predmetih v istem spisu naznačenih, lepo zarobljenih in obšitih in bogato vezanih; istotako sta priznala izrecno oba toženca, da je bil premenjen nekoliko po nadrobnem pretresanju spiska dogovorno s tožiteljem prvotni prevdarek in sicer tako, da je bil istim predmetom kak drug predmet še dodan ali od istih odvzet in da naj bodo vsi predmeti tudi menj raskošno pleteni in vezani in obrobljeni. Oba toženca sprejela sta z vso zadovoljnostjo vso balo, ne da bi prigovarjala kakovosti ali številu pojedinega kosa. Istotako nista toženca izrecno tajila, da nimajo pojedini kosi bale cene, njim pridete in ker sta v svojem odgovoru le na splošno opomnila, da vsa bala ni vredna 1214 gld. 59 kr., smatra se lahko gotovim že po določbi §-a 23. o. s. r. od 1. maja 1781, št. 13. just. zak. zb., da so imeli pojedini predmeti vprašavne bale ono vrednost, katero jim je tožitelj nadel. Toženca sta prejela že 17. junija 1889. leta račun o predmetih, sestavlja-jočih vprašavno balo. Tudi zoper ta račun nista oglasila pravno-benega prigovora in radi tega bila je po čl. 294. trg. zak. njiju dolžnost dokazati, da se je vrnila v račun kaka zmota ali prevara, a tega niti trdila nista, a kamo li dokazala. Vrhu tega povedala je na sodišču nesumna priča, šivilja M. P. M.-na, da je bila soto-

ženka T. O-ka z vso balo tako zadovoljna, da ji je podarila v nagrado za lepo njeno delo zlat napoljon. Z ozirom na vse te rešnice in z ozirom na določbo §-a 19. uvodnega zakona k trgovinskemu zakonu in na določbo členka 34. trg. zakona je popolnoma verovati tožiteljčinim trgovskim knjigam, iz katerih je bil posnet račun in radi tega je bilo smatrati tudi gotovim, da je vprašavna bala bila zares vredna 1214 gld. 59 kr. Toženca sta izrecno priznala, da je bila dogovorjena omenjena bala na 800 gld. in ker nista plačala iste, nego 500 gld., sta vsekakor še dolžna plačati za njo tudi ostalih 300 gld. Isto tako sta priznala, da utegne statita bala vsled preje navedenih prememb sto goldinarjev več, toraj vkup najmanj 900 gld., in ako se pomisli, da je vprašavna bala bila vredna, kakor že obrazloženo, 1214 gld. 59 kr., bilo je obsoediti oba toženca, pa plačata tožitelju nepogojno 400 gld. s 6% obrestmi vred in sicer ne od 17. junija 1890. leta dalje, nego od 1. januarja 1890. leta dalje, kajti vso balo je bilo treba plačati, kakor sta sama priznala, do zadnjega decembra 1889. l. (§ 1334. obč. drž. zak.). Toženca trdita pa, da je zahajala sotoženka T. O-ka, ko je dobro pregledala in pretresla prevdarek, večkrat v poslovnico tožiteljevo in da je v nji vselej izjavljala, da neče potrositi za vprašavno balo več od 800 gld., da so se po raznih razgovorih in pregovorih, storile v prvotnem prevdarku razne premembe, tako namreč, da se je od prvotno določenih kosov perila od istih nekaj odvzelo, ali da se je istim druge namestilo in odnosno, da se jih je zamenilo z drugimi nižje kakovosti in da je tožitelj na navedene besede sotoženke T. O-ke izjavil: »ako bi bala tudi kaj več stala, vem, da na to ne boste gledali, stala bo k večjemu 100 gld. več«. Te okoliščnosti, ki jih je tožitelj izrecno tajil so odločivne, kajti s temi okoliščnostmi bi se moglo dokazati, da se je bil tožitelj res obvezal, da pripravi tožencema za njiju hčer M. vprašavno balo, sestavljajočo se iz kosov perila, navedenih v računu za svoto, ki ne bi presegala svoto 900 gld. Ker nista toženca o velevažnih teh okoliščnostih, razen glavne prisega, ponudila nobenega družega dokaza, opiraje se na določbe ces. sklepa od 31. oktobra 1785. leta, št. 489, *lit. ggg.* just. zak. zb. pripustilo je pravdno sodišče le ta dokaz, izrekši, da bodi od njega odvisen izhod le te sporne točke.

Vsled tožiteljevega priziva premenilo je višje deželno sodišče tržaško z odločbo od 30. maja 1894, št. 2074 drugo točko raz-

sodbe prvih sodnikov, obsodivši oba toženca, da plačata tožitelju za balo njima izročeno za ml. njiju hčer M. še 714 gld. 59 kr. s pr. vred in da mu povrneta pravdne stroške povzročene mu v prvi in drugi sodni instanci in to svojo odločbo opiralo je na te-le razloge:

Toženca nista tajila, da nista naročila tožitelju, naj jima napravi balo za zaročnico prikladno, onadva nista tajila, da nista dobila bale, sestojee v kosih perila, navedenih v računu, da, prav za prav, kakor sta sama priznala, in kakor je tudi razvidno iz izpovedeb prikladne priče A. S., prevzela sta oba vprašavno balo z največjo zadovoljnostjo. Tudi nista toženca prav v ničem vgovarjala odnosnemu računu od 17. junija 1890. leta, niti sta tajila, da nima vsak pojedini kos bale one cene, ki mu je bil pridet v računu, zadovoljivši se s splošnim tajejem (§ 23. s. r.). Z ozirom na vse to, in z ozirom na določbo §-a 19. uvodn. zakona k trgovinskemu zakonu, smatrati je gotovim, da stvarjajo tožiteljeve knjige, iz katerih je bil posnet priloženi račun, poln dokaz o svoji vsebini in radi tega je smatrati tudi gotovim, da je bila vredna vprašavna bala, navedena v računu, 1214 gld. 59 kr. Dokazavši tako, da je vprašavna bala imela ono vrednost, katero ji je nadel tožitelj v svojem računu, obsoditi je oba toženca, ki sta jo sprejela prav zadovoljna in ki sta toraj znala, koliko je vredna, da jo plačata tožitelju; kajti, da nista bila z vprašavno balo zadovoljna in da nista bila zadovoljna z odnosno njeno ceno, da se ni držal toraj tožitelj kakovosti in kolikosti blaga in cene že poprej dogovorjene, nista je imela sprejeti po čl. 277. in 342. trg. zak. in mogla sta jo toraj dati tožitelju na svobodno razpolaganje. Ker tega nista storila in ker sta celo uporabila priposlano jima balo in še dala na račun 500 gld., smatrati je vsekakor gotovim, da je tožitelj, pripravljaje vprašavno balo, izpolnil dogovorjene pogoje, in z ozirom na to, ni moglo višje sodišče nikakor ozirati se na očitane, na katero se opirata toženca, da navzlic premembam, storjenim v prvotnem predarku, imela je ostati cena za balo vedno ista, namreč ona od 800 gld. Radi tega uslišalo je prizivno sodišče tožiteljev priziv in premenivši v izpodbijani točki razsodbo prvih sodnikov, obsodilo je oba toženca, da plačata tožitelju nepogojno vsoto 314 gld. 59 kr. ter da mu povrneta nepogojno tudi poslednji tretji del pravnih stroškov.

Najvišje sodišče na Dunaji premenilo je vsled redne revizije tožencev z odločbo od 5. oktobra 1894, št. 1111 razsodbo višjega deželnega sodišča primorskega in delo z nova v polno krepost razsodbo deželnega sodišča tržaškega iz teh le razlogov:

Iz računa, priloženega odgovoru je razvidno, da je v njem naznačena vkupna cena za vse kose perila sestavljajoče balo za M. O-ovo. Vse poznejše premembe se nanašajo na kakovost in na količnost blaga, a ne spreminjajo v ničem dogovora o kupni ceni bale, saj je poslal tožitelj tožencema najprej račun, v katerem je bila navedena vkupna cena vseh predmetov, stvarjajočih to balo, a še le pozneje je njima doposlal drugi račun. Tožitelj zahteva sicer za vso balo 1214 gld. 59 kr., a toženca mu vgovarjata trdeča, da nista prevzela dolžnosti več od 900 gld. in trdita tudi, da je tožitelj sam izjavil, da je zadovoljen s to njiju obvezo. Ker so okolnosti tožencema navedene in sprejete v glavno prisego, ki so jo pripustili prvi sodniki, take, da se žnjimi lahko dokaže, da sta obedve stranki določili ceno za vprašavno balo na 900 gld., je vsekakor opravičena razsodba prvih sodnikov in radi tega je bilo tudi treba, da se jo potrdi, in to tem bolj, ker ni najmanj važno za razsojo navzočne sporne stvari, da li sta sprejela toženca vso balo brez prigovarjanja in da li sta plačala na račun iste že 500 gld., ker bala je bila njima izročena brez računa in ker sta plačala le teh 500 gld., predno je tožitelj položil račun.

T.

b) Nasprotnik dokazovalca v večni spomin dolžan je dovoliti pregledovanje njegove lastnine.

France in Marija K. trdita, da rudarjenje trbovlske rudarske družbe provzročuje na njih posestvih veliko škodo. V to svrho, da se ovekoveči škoda in vzroki škode, zaprosila sta, da se dovoli izvršiti dokaz v večni spomin po izvedencih. Na to prošnjo odredilo je okrajno sodišče na L. narok za zaslišanje izvedencev, potem pa z odlokom z dne 4. julija 1897, št. 3073 prošnjo Franceta in Marije K., naj se prehodi jama in pregledajo jamske karte ter na to zaslišijo izvedenci, o d b i l o, ker so izvedenci iz rudarskega znanstva izrekli, da bi se moralo v to svrho, da bi se konstatovala okolnost, da je nastala škoda na zemljiščih Franceta in Marije K. vsled rudarjenja trbovlske premogarske družbe, natanko prehoditi

jamo in pregledati bližnje objekte ter jamske karte, proti čemur se je družba odločno zavarovala in se ustavljala dovoliti, da bi se jame prehodile, ter komisiji dati na razpolago v to potrebne pripomočke.

Na rekurz Franceta in Marije K. zaukazalo je višje deželno sodišče v G. z odločbo z dne 28. julija 1897, št. 7596 prvi instanciji, izvrševati svoj posel po zakonih in nadaljevati ter izvršiti, če treba, tudi uporabljevaje silo, sprejemanje dokazov v večni spomin, kajti po §-u 188. o. s. r. odrediti je, ako je nevarnost, da bi kak predmet izpremenil svojo podobo, predno pridobi sodnik o njej potrebno vednost, na prošnjo jedne ali druge stranke dokaz v večni spomin, tudi ne pričakujoč kako sodno razsodilo; zakon pa ne razločuje, kake vrste bodi dokaz, ki se ima izvršiti, in ga posebno ne izključuje, ako se mora, da se dokazovanje izvršuje, stopiti na nasprotnikovo lastnino ali jo pregledati.

Na revizijski rekurz trbovlske rudarske družbe razsodilo je najvišje sodišče z odločbo de int. 7. oktobra 1897, št. 5382 in potrdilo odločbo druge instancije.

Razlogi:

Po trditvah dokaznikov je rudarjenje, ki je izvršuje rekurentinja, vzrok poškodb na njih zemljiščih in stavbah njih zemljiškega posestva. To trditev podpira tudi odločba okrožnega rudarskega urada v Celji z dne 23. januarja 1897, št. 1826, katera se je prošnji priložila, vsled česar se mora izključiti, da bi se hotelo pravno sredstvo §-a 188. o. s. r., katero hoče dokaz zagotoviti, zlorabiti. Vprašanje, je-li je rudarjenje povzročilo poškodbe na posestvih dokaznikov, katere poškodbe so objektivno že konstatovane, bode pa predmet pravde, in je to vprašanje v tesni zvezi s kakovostjo premogokopa. Ako bi se pa izvedencem ne dopustilo, da bi izvršili svoje poizvedovanje, bilo bi za svrho pravdanja potrebno ustanovljanje popolnoma izključeno. Vsled tega dopustiti morajo revizijski rekurenti, da se za nekoliko časa uporablja njih lastnina v to svrho, da se konstatuje vzrok in učinek in to tembolj, ker imajo dolžnosti, katere določujeta §-a 170. in 171. rud. zak. in § 93. izvrš. nar. v namen, da se ščiti tuja lastnina. Stvar sodnikova bode pa pri sprejemanju dokazov potrebne odredbe omejiti na to, kolikor je za namen uradnega dejanja potrebno.

c) Kako daleč sega dokazna moč trgovinskih knjig?

Okrajno sodišče v Gornjem Gradu razsodilo je z razsodbo z dne 26. decembra 1896, št. 5490 v pravdi Rajmunda W. proti Francetu M. radi 641 gld. 72 kr. s. pr. tako-le:

Toženec dolžan je plačati tožniku saldotirjatev za od l. 1890. sem iz tožnikove prodajalnice prejete opojne pijače v znesku 636 gld. 18 kr. s 6% obrestmi od delnega zneska 515 gld. 68 kr. od 1. januarija 1894. l. dalje tekočimi in od delnega zneska 125 gld. 96 kr. od 1. januarija 1895 dalje tekočimi in odmerjene sodne stroške v 14 dneh proti eksekuciji, toda le tedaj, ako dokaže tožnik po vračni zanikavni glavni prisegi okolnost: »da je toženec France M. od leta 1890. sem v pravdi priloženem izpisku iz trgovinskih knjig navedene kvantitete opojnih pijač za tam navedene cene od tožnika prejemal in da je plačal vstevši vrnene posode v izpisku navedena plačila,« v kolikor pa tožbeni zahtevek presega znesek 636 gld. 18 kr. in pogojno priznanih zamudnih obrestij, se pa zavrne nepogojno.

Razlogi:

Tožnik zahteva od toženca plačilo saldotirjatve v znesku 641 gld. 72 kr., s 6% zamudnimi obrestmi od delnega zneska 515 gld. 72 kr. od 1. januarija 1894. l. dalje in od delnega zneska 126 gld. od 1. januarija 1895. l., ki je nastala, kakor trdi, vsled dobave opojnih pijač. Zahtevek opira tožnik v prvi vrsti na izpisek iz trgovinskih knjig, kateri se je priložil notarijelno poverjen. Iz tega sledi, da je tožnik od l. 1890. sem nekemu Francetu M., krčmarju v T. dobavil opojne pijače različnih vrst, iz česar sledi odračunši odplačila, vstevši vrednost vrnenih posod, po tožnikovem računu iztoženi saldo. Takoj na tem mestu opomniti se mora, da je računski zaključek tožnikov po vprašavnemu izpisku iz trgovinskih knjig v toliko nepravilen, da se za tožnika po nastavkih v izpisku ne pokaže dobro v znesku 641 gld. 72 kr., ampak samo dobro 636 gld. 18 kr. Tožnik je namreč nastavke med »dati« za znesek 4 kr. previsoko (točka z dne 23. avg. 1890) in nasprotno nastavke med »imeti« za znesek 5 gld. 50 kr. (točka z dne 8. oktobra 1894) prenizko nastavil. Toženec vgovarja resničnost vsebine priloženega izpiska iz trgovinskih knjig, zanika, da bi bil tožnik opravičen zahtevati obresti, vgovarja, da je dokazna moč tožnikovih trgovin-

skih knjig ugasnila vsled tega, ker je pretekel čas, ki ga določuje za to trgovinski zakon, zanika, da bi tožnik sploh v redu vodil trgovinske knjige in prereka, da je bil s tožnikom v trgovinski zvezi in posebno, da je v izpisku iz trgovinskih knjig navedeno blago od tožnika naročil in prejel. Res je pred vsem, da so glasom zapisnika o rekognoskovanju de pr. 2. oktobra 1895, št. 3621 in po mnenju izvedenca o vodstvu tožnikovih trgovinskih knjig de pr. 13. oktobra 1896, št. 4379 primerile se pri vodstvu tožnikovih trgovinskih knjig, posebno »Strazza« knjig nepravilnosti, katere nepravilnosti pa, kar izhaja iz izpovedeb izvedencev in iz zapisnika o rekognoskovanju, niso take, da bi se samo iz tega razloga ne moglo ozirati na trgovinske knjige kot dokazno sredstvo. Res je tudi, da je od časa, ko so nastale nekatere tirjatve, katere navaja izpisek kot nepoplačane, pretekel rok, ki ga določujeta §-a 19. in 20. uvodnega zakona k trgovinskemu zakonu, namreč doba jednega leta in šestih mesecev in da je vsled tega ugasnila zakonita dokazna moč, določena na ta rok, glede nekaterih točk izpiska. Toženec zanika pa tudi, kakor omenjeno, da je bil s tožnikom v trgovinski zvezi in da je v izpisku navedene opojne pijače od njega naročil in prejel. V tem oziru mora se poudarjati, da trgovinska knjiga glede indentitete nasprotnikove osebe z ono, ki jo označa izpisek, ne stvarja nobenega dokaza, istotako pa tudi ne o resničnem prejemu pogodbenega predmeta, vsled česar je tožnikova stvar ne glede na nedostatke, katere imajo, kakor se je povedalo, trgovinske knjige tožnikove, da dokaže svojo tirjatev, katero uveljavlja napram tožencu, na drug način kakor pa po priloženem poverjenem izpisku. V tem oziru, da se je tožencu glasom dopisa c. kr. okrajnega glavarstva v C., kot obrtnega oblastva de pr. 4. sept., št. 3771 podelila koncesija za izvrševanje gostilniškega obrta v hiši št. 18 v T., da je on sedaj posestnik te koncesije, in da se tudi ni nastavljal namestnik ali najemnik gostilniškega obrta z dovoljenjem obrtnega oblastva, ne more biti dvoma. Da se je pa vsled tožnikovega predloga ta dopis preskrbel in da se je potem nanj oziralo, ni v smislu dv. dek. z dne 2. dec. 1825, št. 2150 zb. j. z. nobene ovire. Vprašanje, na čegavo ime se glasi koncesija za gostilniški obrt, ni merodajno za vprašanja, kdo je faktični lastnik dotičnega gostilniškega obrta, kdo gostilniški obrt v istini izvršuje, kdo upravlja nakupe in prodaje, potrebne za izvrševanje gostilniškega

obrta, kajti vprašanje o zakonitem izvrševanju koncesije pride v poštev samo napram obrtnemu oblastvu, med tem ko je zasebno pravna razmerja, kakor pravna razmerja glede naročitve za izvrševanje gostilniškega obrta potrebnih pijač, nakupavanja in prodajanja pijač, presojati samo po določilih zasebnega prava. Cela vrsta po tožencu navedenih prič izpovedala je, da je ranjka žena toženčeva dejansko vodila v hiši toženčevi izvrševani gostilniški obrt, nekatere teh prič potrdijo celo, da so zapazile, da je Marija M. tu in tam naročevala in prejemale došle pošiljatve; tudi glede toženčevih sinov Franceta in Ivana M. izpovedale so navedene priče, da sta le ta v času, predno je Marija M. prevzela faktično vodstvo gostilnice, gostilno dejanski vodila. Soglasno potrde navedene priče končno, da se toženec z gostilno nikdar ni pečal. Akoravno izpovedbe teh prič podpirajo trditve toženčeve, da ni on naročitelj v izpisku navedenih dobav, in vsled tega še bolj ovržejo dokazno moč izpiska napram tožencu, se vendar ne more sklepati, da je toženec, kateri je lastnik hiše, v koji se izvršuje gostilniški obrt, in na čegar ime se, kakor dokazano, glasi gostilniška koncesija, vendar bil naročil in prevzel v izpisku navedenih dobav, kakor to trdi tožnik, samo da je stvar tožnikova, dotične dokaze doprinesti na drug način, kakor s izpiskom iz trgovskih knjig. Kar se tiče izpovedeb tožnikovih prič, proti katerim toženec v smislu določil §-a 47. o. s. r. utemeljenega vgovora ne more navesti, soglašajo izpovedbe dveh prič v tem, da se je Marija M. v istini smatrala kot lastnica vprašavne gostilne, z onimi po tožencu navedenih prič. Priča Martin P. izpove le o nekaterih, v izpisku navedenih dobav, da so bile le-te od tožnika adresovane na toženca Franceta M., in da je slednji jih tudi odposlal, ko nasprotno ta priča ne more ničesar navesti, ali je toženec to blago naročil in tudi prevzel. Priči Martin E. in Lorenc K. končno, od katerih je prvi agent in drugi knjigovodja tožnikov, izpovesta, da so se ustna naročila izvršila po ženi toženčevi, katera je dejanski bila voditeljica v toženčevi hiši izvrševanega gostilniškega obrta, da so se pa naročila vedno adresovala in odpošiljala na ime toženčev, kateri se je smatral kot lastnik gostilniškega obrta. Opazovanja priče Martina L. nanašala so se na leta 1889 in 1892 in ona priče Karola K. na čas od maja 1893. Pa tudi tu ne gre, da bi se iz izpovedbe teh prič sklepalo, da so se v izpisku navedene dobave v istini vršile vsled toženčevih na-

ročil in tem manj, ker se izpovedbe teh prič kar nič ne nanašajo na vsebino izpiska in so priče razun tega izrecno izpovedale, da so se dobave vršile vsled ustnih naročil toženčeve žene, toda na njegov naslov. Da je tožnik, kakor sam prizna, toženčevo ženo nekateri-krat radi plačila opominjal, in da je pri okrajnem sodišču v M. vložil tožbo proti tožencu in njegovi ženi radi plačila dela, danes prepirne tirjatve, katera tožba se je vsled nepristojnosti sodišča zavrnila, ga ne more ovirati, da bi ne smel s to tožbo zahtevati od toženca plačilo dolžnega dobra, ker storjena pravna dejanja ne morejo tej tožbi prejudicirati. Vsled navedenega stvarnega položaja preostaja toraj samo še po tožniku ponudeno pravno sredstvo glavne prisege o okolnosti, da je France M. od leta 1890. sem v izpisku navedene kvantitete opojnih pijač za tam navedene cene od njega prevzemal, iz česar sledi iztoženo dobro, in je po resoluciji z dne 31. oktobra 1785, št. 489. z. j. z. to sredstvo dopustno, čeravno je le-to tožnik ponudil še le v repliki. Vendar ne gre, z glavno prisego dokazati pravilnost v trgovinski knjigi nahajajočega se saldo, kakor meni to tožnik, ker resultira saldo samo iz difference nasproti si stoječih točk »imeti« in »dati«, vsled česar je samo produkt aritmetičnega sklepa. Popraviti je bilo toraj besedilo prisege v tem smislu, da je toženec od leta 1890. prevzel od tožnika v izpisku navedene kvantite opojnih pijač za tam navedene cene in za nje plačal v izpisku navedena plačila, vstevši vrednost vrnenih posod. Ako se pa ta dokaz posreči, prisoditi se more tožniku samo znesek 636 gld. 18 kr., ker višji zahtevk opira se samo na neko zmoto v računu, vsled česar se je moral nepogojno zavrniti. Ako zmaga tožnik v glavni stvari, prisoditi mu je bilo tudi 6% obresti uvažuje večkrat omenjeno pomoto v računu in sicer od zneska 515 gld. 68 kr. od 1. januarja 1894 in od zneska 125 gld. 96 kr. od 1. januarja 1895, ker je tožnik priznано že 10. oktobra 1894 vprašavno tirjatev proti tožencu in njegovi ženi sodno uveljavil, in je tožnik razun tega mogel zahtevati izpolnitev tudi v smislu določbe čl. 287. in 271., odst. 1. trg. zak. in §-a 6 zak. od 5 maja 1885, št. 77. drž. zak.

Na tožnikovo apelacijo potrdilo je višje deželno sodišče v G. razsodbo prve instancije z odločbo z dne 14. aprila 1897, št. 1652.

Razlogi:

Odločilno za predležečo pravdo je vprašanje, je-li smatrati toženec kot tožnikov kompaciscent, to je kot kupec v priloženem izpisku iz trgovinskih knjig navedenih kvantitet opojnih pijač. V tem oziru pač ne more biti tehtnega dvoma, da mora toženec, ako se dokaže, da se je njemu podelila osebna koncesija za izvrševanje gostilniškega obrta v hiši št. 28. o T., tudi smatrati kot kupec za izvrševanje njegovega obrta kupljenega blaga dotlej in da mora to blago plačati, dokler ne dokaže, da za časa naročila pijač ni več sam izvrševal obrta, ampak prepustil naročiteljem na lastno nevarnost in na lastni račun in da je to tožnik ali njegov pooblaščenec, ki je prevzemal naročila, bodisi iz dotičnih ponudeb videl ali vsaj iz okoliščin vedeti zamogel. Toženec zanika, da se mu je podelila gostilniška koncesija in da je lastnik gostilne. Iz dopisa c. kr. okrajnega glavarstva v C., kot obrtnega oblastva z dne 29. avgusta 1896, št. 37827 razvideti se more samo, da se je podelila nekemu Francetu M. koncesija za izvrševanje gostilniškega obrta v hiši št. 28. v T. s pravico §-a 28., *lit. b), c) in d)* obrt. r. in sicer dne 9. avgusta 1875, šte. 17520, nadalje, da se je podelila nekemu Francetu M. koncesija z dne 5. novembra 1888, št. 11684 za izvrševanje istega obrta v isti hiši s pravico §-a 16., *lit. b), c), d) in f)* zak. z dne 15. marca 1883, št. 39. drž. zak., da je le-ta še sedaj v posesti te koncesije, in da se ni postavil z oblastvenim dovoljenjem namestnik ali najemnik za ta obrt. Vendar identiteta onega Franceta M., kateri je po tem dopisu upravičen za koncesijo, s tožencem ni brez vsacega dvoma in tudi ni brezdvomno dokazana po drugih listinah ali po pričah. Sicer potrjuje res priča Martin L., da je toženec bil lastnik gostilniškega obrta, da je bil ta obrt zanj oglašen in da mu je to kot bivšemu užitninskemu uradniku bilo znano. Toda ker je bila ta priča že leta 1889. tožnikov agent, nanašati se mora njegova izpovedba na prvo koncesijo z leta 1875., med tem ko je tu merodajna pač samo koncesija z dne 5. novembra 1888. Vsled tega ni dokazano, da je bil ravno toženec lastnik vprašavne obrtne koncesije in to tem manj, ker ima toženec tudi sina z istim imenom, in ker nadalje toženec nikdar ni sam v istini izvrševal gostilniškega obrta v svoji hiši, ampak njegova žena, pred njo pa toženčev sin France M. in pred njim tožencev sin Ivan M., kar vse izpričujejo ne samo toženčeve,

ampak tudi tožnikove priče. Po letih je tudi dokazano, da navedene osebe niso izvrševale samo onih opravil, katera imajo izvrševati navadno natakariji, ampak da so opravljale vsa opravila spadajoča k izvrševanju gostilniškega obrta brez vsake izjeme, posebno tudi nakupe in naročila pijač za točenje, izplačila na lastno pest in brez vsake ingerence od strani toženca, kakor so tudi tožnikovi agenti sami prejeli vsa naročila samo od le-teh oseb in ne od toženca samega. Da bi se pa toženec napram tožniku ali njegovemu pooblaščenцу kot lastnik gostilniške koncesije, kot lastnik gostilne obnašal, tožnik niti ne trdi in to tudi ne izhaja iz izpovedeb prič. Vsled tega smatrati je naročitelje blaga same kot tožnikove kompaciscente dotlej, dokler se ne dokaže, da blaga ni prejel dotični naročitelj, ampak toženec. Le-to ne more se pa dokazati po trgovinskih knjigah. Le-ti morejo pač dokazati, da se je blago odposlalo na toženčev naslov, vendar ni ta okolnost mero-dajna za predloženo pravdo, ampak dejstvo o istini tega prejema in prevzetja blaga po tožencu. Ker pa tega dejstva ni mogla nobena priča potrditi, spoznalo se je z vso pravico na dokaz z glavno prisego, ki se je za to ponudil in odvisno je, če se ugotovi zahtevku od tega, ako se ta dokaz posreči.

Vsled izvanredne revizije tožnikove potrdilo je najvišje sodišče z odločbo z dne 28. julija 1897, št. 7189 razsodbi nižjih instancij.

Razlogi:

Ker ni ničnosti, gre se pri presoji izvanrednega pravnega sredstva samo za to, če se je zgodila očitna krivica vsled tega, ker se je izključil dokaz po trgovinskih knjigah. To pa nikakor ni res, kajti v prvi vrsti ni dokazano, da je tožnik trgovec v smislu §-a 19. uvod. zakona k trg. zak. in isto tako bi se ne mogel smatrati toženec kot trgovec, čeravno bi bil izvrševal gostilniški obrt. Vsled tega je dokazna moč tožnikovih trgovinskih knjig omejena na dobo enega leta in šestih mesecev od postanka zaostalih tirjatev. Le-ta dokazna moč nanašati se more samo na dobave od 10. januarja 1894. l. naprej, ker se je tožba vložila dne 19. julija 1895, in pride toraj razun dobav z dne 10. aprila in 5. junija, kateri sta se, kakor dokazano izvršili toženčevi ženi in ne tožencu, samo ona z dne 7. febr. 1894 v pošt. Toda tudi za vsebino blaga in za to, da se je blago porabilo po tožencu ali v njegovo korist, ne morejo

biti trgovinske knjige pripravna podlaga za dopustnost knjižne pri-sege. Tožnik more se tem manj pritoževati radi očite krivice, ker bi, ako bi vestno vknjiževal opravila, ne bil vezan jedino samo na svoje knjige opirati dotični dokaz, o kojih se še poleg tega nikakor ne more trditi, da so se vestno vodile, kar izhaja iz dotičnega rekognocijskega zapisnika, in iz pravedanja pred okrajnim sodiščem v M. Brez vsacega pomena je, na čegavo ime je obrtno oblastvo podelilo koncesijo za gostilniški obrt v toženčevi hiši. Ako se glasi tudi na ime toženčevo, in če je le-ta tudi napram obrtnemu oblastvu odgovoren za to, da se izvršujejo pogoji koncesije, se vendar prašanje, je li toženec pravno zavezan iz tožbene pogodbe, ne more presojati s stališča obrtne policije, ako se tudi ne ozira na to, da govore izpovedbe toženčevih prič za to, da on v istini gostilne niti ni vodil niti izvrševal, ampak da je imela jedino le žena vodstvo, katera je tudi naročevala blago. Vsled tega se je morala izvanredna revizijska pritožba zavriniti.

d) Veljavnost poravnave o pravdi radi ločitve zakona in appellatorio.

Valentin K. poročil se je z Marijo roj. M. dne 29. januarija 1894. l. po rimsko-katoliškem obredu, sklenivši ženitno pogodbo z dne 13. januarja 1894. Z razsodbo c. kr. deželnega sodišča v Lj. z dne 4. junija 1895, št. 3727 izreklo se je, da se ta zakon loči in da je ločitev zakrivil soprog Valentin K. Le-to razsodbo potrdilo je višje deželno sodišče. Dne 28. avgusta 1895 sklenila sta pa Valentin K. in Marija roj. M. notarsko pismo z ženitno pogodbo, s katero zaženi Valentin K. svoji soprogi Mariji roj. M. 500 gld. in slednja izreka, da odstopi vsled tega od svoje tožbe za ločitev od mize in postelje ter obljubuje se takoj vrniti na skupno domovanje k svojemu možu. Sub pr. 29. januarija 1896, št. 880 vložila je Marija roj. M. vnovič proti svojemu soprogu Valentinu K. tožbo, s katero zahteva, naj se izreče, da je med njo in Valentinom K. sklenena ženitna pogodba z dne 13. januarija 1894. l. razveljavljena, da mora toženec Valentin K. doto, v kolikor jo je že prejel od Marije roj. M. toraj v znesku 1000 gld. plačati in od dne 1. septembra 1895. l. plačevati jej za primerno vzdrževanje na mesec 10 gld.

Deželno sodišče v Lj. ugodilo je tožbenemu zahtevku z dne 2. marcija 1897, št. 1490.

Razlogi:

Opiraje se na tusodno razsodbo z dne 4. junija 1895, št. 3727, v *A* ad I. potrjeno z razsodbo višjega deželnega sodišča z dne 14. avgusta 1895, št. 6995, s kojo je bilo spoznano, da se dne 29. januarija 1894 med tožnico Marijo roj. M. in tožencem Valentinom K. po rimsko-katoliškem cerkvenem obredu skleneni zakon od mize in postelje loči in da je to razločitev zakrivil edino le toženec in na določilo §-a 1264. o. d. z. zahteva sedaj tožnica, 1. da se razveljavi med njo in tožencem sklenena ženitna pogodba z dne 13. januarija 1894, posl. št. 17907 — 2. da ji toženec vrne delni znesek prejete dote 1000 gld. s 5% zamudnimi obrestmi od dne tožbine vročitve in 3. da ji toženec od 1. septembra 1895 dalje plača za alimentacijo po 10 gld. na mesec in ji povrne pravdne stroške. V formalnem oziru vgovarja toženec nedopustnost kumulovanja zahtevkov pod št. 1 in 2 z onimi pod št. 3, v stvari sami sklicuje se pa na notarski akt z dne 28. avg. 1895, posl. št. 20650, vgovarja, da se je razsodba v *A* ad I. po, v tem notarskem aktu zapisani nagodbi povsem razveljavila in da s tem odpade temelj tožbi. Prvi vgovor ni utrjen, ker se vsi zahtevki opirajo na razsodbo v *A* ad I. (§ 40. s. r.), in ker se toženec proti odloku pritožil ni, s kojim se je tožba k sodišču sprejela. Sicer pa tega vgovora že iz zgolj pravdoekonomičnih vzrokov ni uvaževati, posebno ker se da na podlagi dovršene obravnave tudi zahtevok št. 3 tožbe rešiti. Tudi vgovor v reči sami nima zakonite podlage. Po vsebini notarskega akta je toženec tožnici v pomnožitev dote 1500 gld. zažnil 500 gld.; tožnica je pa nasproti od svoje tožbe zavoljo ločitve zakona odpadla in obljubila vrniti se v tožencev dom. Ta dogovor pa na pravni obstoj razsodbe v *A* ad I. nikakor vplivati ne more. Obljuba tožnice od tožbe odstopiti je brez pravnega pomena, kajti po §-u 399. o. s. r. je odpad od tožbe mogoč in dopusten le pred razsodbo, bodisi pravomočna ali ne — v predležčem slučaju je pa razsodba v *A* ad I. se že davno izdala, predno se je zabeležil notarski akt. To da v času naprave tega notarskega akta razsodba *B* ad I. višjega sodnika še dospela ni, je v tem oziru prav irelevantno: Pa tudi obljuba tožnice, se takoj vrniti na skupno sta-

novanje k svojemu možu je brez vpliva na razsodbo v *A* ad I., ker obljuba zopetnega združenja še ni zopetno združenje in le zopetno združenje ločenih zakonskih ima po glasu §-a 110. o. d. z. to pravno posledico, da po njem razsodba o ločitvi zakona ob pravno moč pride, tako, da, ako se hočeta zopet združena zakonska drugič ločiti, za to drugo ločitev zakona veljajo isti predpisi, kakor za prvo ločitev. Ako je tako zopetno združenje ločenih zakonskih treba sodišču naznaniti, da ima ravno označeno moč glede razsodbe o ločitvi — ni pretresati, ker za to pravdo pomena nima. Ločena zakonska naj si še tolikokrat in v kaki obliki koli obljubujeta zopet združiti se in vkup živeti, ostaneta le še vedno vsled ločitvene razsodbe pravno ločena in ta obljuba ostane tako dolgo glede razsodbe brez pravnega učinka, dokler se v resnici ne združita in eventualno združitve sodno ne naznanita. Da sta se pa tožnica in toženec v resnici zopet združila, toženec sam ne trdi, sicer je pa tudi nasprotno razvideti iz pripovedeb obeh strank in posebno tudi iz prilog. Ako ima obljuba tožnice se k tožencu vrniti kaki pravni učinek posebno, ako zamore toženec tožnico vsled te njene obljube prisiliti, da obljubo izpolni, o tem tu ni soditi. Tako smo dognali, da notarski akt na pravno moč razsodbe v *A* in *B* ad I. nikakor ne vpliva in da je trditev toženčeva, da je bila ta razsodba po tem notarskem aktu razveljavljena, neutemeljena. Mogoče je, da sta stranki voljo imeli, to razsodbo po tem notarskem aktu razveljaviti, a ta volja ni bila tako izražena, da bi ta izraz ta pravni učinek po zakonu povzročiti zamogel. Ako ima dogovor mej strankama zapisan v tem notarskem aktu kake druge pravnozavezne učinke, tu važnosti nima in se nam toraj s tem vprašanjem tudi baviti ni. Le zavrniti je tožničino trditev, da ta notarski akt nobenega pravnega učinka imeti ne more, ker sta se ona in toženec na potu k napravi tega notarskega akta tako zmenila, da ima v notarskem aktu zapisano le tedaj veljavnost, ako se ona v resnici k možu vrne ter ako le ta svoje stariše iz hiše da. Zavrniti je to trditev, akoravno tu pomena nima, z ozirom na določilo §-a 887. o. d. r., po kojem so v slučajih, v kojih pogodba še le v pismeni obliki veljavna postane, dogovori brez vsega pomena, ki se ustmeno dogovore pred napravo pisma ali o priliki naprave, ki se pa ne strijajo s pismom ali ki so novi dodatki k pismu. Ta vgovor tožnice naproti notarskem pismu toraj nikakor ni utrjen. Razsodba v *A* in

B I. je strankama nasproti v polni pravni moči in po vsej pravici sme se toraj nanjo opirati tožnica. Svoj tožbeni zahtevek opravičuje in utemeljuje tudi v resnici s to razsodbo in na podlagi iste z določilom §-a 1264. o. d. r. Da bi se tožnica iz §-a 1264. o. d. r. priстоječim imovinskim pravicam odpovedala bila, toženec še trdi ne, pa tega tudi iz notarskega akta nikakor posneti ni. Ker toženec nikakor ne vgovarja pravdnemu obstoju ženitnega pisma čegar razveljavo tožnica zahteva, ker tudi sam prizna, da mu je tožnica v resnici donesla delni znesek dote 1000 gld., katerega sedaj tožnica nazaj zahteva, in ker slednjič tudi nikakor ne vgovarja primernosti zahtevane alimentacije po 10 gld. na mesec — bilo je tožbeni zahtevi povsem ugoditi, ker je utemeljena na podlagi razsodbe *A* in *B* ad *I.* v določilih § 1264. o. d. z.

Vsled apelacije toženčeve je višje deželno sodišče v *G.* z razsodbo z dne 28. aprila 1897, št. 4223 potrdilo razsodbo prve instancije.

Razlogi:

Res je sicer, da se pri razlagi pogodb mora ozirati na pomen besedi v svoji zvezi in na jasni namen kontrahentov. Toda ravno, ako se le-to interpretacijsko pravilo uporablja na razlago notarske pogodbe z dne 18. avgusta 1895, razvidi se, da je popolnoma utemeljeno, ako se zavrne stvarni ugovor tožencev, ki ga je naperil proti tožbenemu zahtevku. Odpad od svoje tožbe radi ločitve proti tožencu, ki ga tožnica v tem notarskem aktu izjavlja, razlagati more se pač le kot odpad na svoje pravice iz ločitvene razsodbe, katera je o preje navedeni tožbi že izišla. Le-ta odpoved nikakor ni nedopustna, ker pridejo v poštev samo zasebne pravice, katerim se more tožnica pravoveljavno odpovedati. Vendar se pri tem ne sme prezreti, da se je ta odpoved od tožbe ali odpoved v notarskem aktu izvršila ob enem z obljubo, da bode današnja tožnica vrnila se v zakonsko združbo tožencu. Oboje, odpoved in obljuba, je v nerazdružni zvezi, vsled česar nikakor ne gre, da bi se odpoved od tožbe ločila iz zveze z obljubo vrnitve, da bi se smatrala kot samostojna izjava in kot taka razlagala. V očigled te nerazdružne zveze je pač jasno, da se je izjava glede odpovedi od tožbe dala in mogla dati ravno z ozirom na obljubljeni vrnitev v zakonsko združbo v tem smislu, da le-ta izjava odpovedi naj ima svoje pravne posledice še le v tem trenutku, ko stopi tožnica zopet

v zakonsko združbo. Kajti po zdravem razumu se pač ne more trditi, da bi tožnica z ozirom na obljubo zaženila v znesku 500 gld., katera obljuba jej daje pravico, o kateri je še popolnoma negotovo, jeli stopi kedaj v veljavo, na vse svoje premoženjske pravice, izvirajoče iz razzodbe o ločitvi zakona, odpovedala se meni nič tebi nič v nikakor ne majhno korist toženčevu, in da bi samo njegovi dobri volji prepustila, je-li jej hoče omogočiti vrnitev v zakonsko združbo ali ne. To razmotrivanje sili nasprotno do prepričanja, da je bil tožničin namen, naj nastopi pravna veljavnost njene odpovedi še le v trenutku, ko stopi v zakonsko združbo. Drug pomen se po zdravem razumu tožničini izjavi v drugem odstavku vprašavnega notarskega akta tudi v očigled okolnosti, da nehajo pravne posledice o ločitvi zakona vsled tega, da se zakonska združba zopet ustanovi, dati ne more. Ker se ločena soproga doslej še nista združila, obstoje še popolnoma pravoveljavne premoženjske pravice tožnice, katere temelje v razzodbi o ločitvi zakona. Vsled tega izreči se je moralo, da je apelacijska pritožba v tem oziru nevtemeljena. Isto tako je nevtemeljena apelacijska pritožba glede visokosti alimentacije, ker se v pravdi le-ta niti ni prerekala.

Vsled izvenredne revizije razzodilo je najvišje sodišče z odločbo z dne 14. septembra 1897, št 9147, da se premenita odločili nižjih instancij, in da se tožbena zahteva popolnoma zavrne.

Razlogi:

Po pravici je višje deželno sodišče izjavo, katero je dala tožnica v notarskem aktu z dne 27. avgusta 1895, smatrala kot odpoved na svoje pravice iz razzodbe deželnega sodišča v L., katera je izišla o njenej tožbi proti soprogu radi ločitve zakona. Pritrditi se mora tudi, da je ta odpoved, ker pridejo v poštev samo zasebne pravice, dopustna in veljavna. Nadaljnim izvajanjem apelacijske instancije se pa ravno tako malo more pritrditi, kakor mnenju prve instancije. Za časa ko se je pogodba sklenila, se razzodba višjega deželnega sodišča, katera je izišla vsled apelacije toženčeve v pravdi radi ločitve zakona, pravdnima strankama še ni vročila, vsled česar jima tudi ni bil znan uspeh tega pravnega sredstva. Gre se toraj za preporne pravice, katerih konečno judikatno priznanje se je moralo smatrati takrat kot negotovo, vsled česar je dogovor ž njim z dne 27. avgusta 1895 presojeti kot poravnavo, katera spada po

§-u 1380. obč. drž. zak. med dvostransko zavezne pogodbe, in je toraj presojeti po istih načelih. Pravna razmerja, katera so se v tej pogodbi določila, ne spadajo med taka, da bi se moglo trditi, da je neveljavno pogoditi se radi njih na ta način in ne glede na to, da je že prva instancija v prvi razsodbi zavrnila vgovor ustnih domenkov, kateri se niso sprejeli v listino, ni ničesar, kar bi govorilo, da je ravnal toženec nepravilno. Razsodba višjega sodišča v pravdi radi ločitve zakona ne more ničesar spremeniti na obstoju poravnave in njenih pravnih nasledkih, ker se je pozneje vročila (§ 1387 leg. cis.). Za razloga vsebine te poravnave pa je jasno besedilo v prvi vrsti podlaga. To besedilo nikakor ne dopušča, da bi se dvomilo o namenu kontrahentov pogoditi se glede pravde radi ločitve zakona na ta način, da odpade tožnica od svojega zahtevka in obljubi vrniti se takoj v zakonsko združbo tožencu, med tem ko toženec, izrecno nanašaje se na ženitno pogodbo, katera razveljavljenje zahteva sedaj tožnica, zaženi znesek 500 gld. Mnenja, da je ta pogodba odvisna od tega, da tožnica v istini izpolni obljubo vrniti se v zakonsko združbo, da je toraj v njeni volji pogodbo enostransko razrušiti na ta način, da odreče vrnitev, nikakor ne potrjuje vsebina notarskega akta, marveč to mnenje celo opovrže. Po stvarnem položaju se tudi ne more trditi, da bi bila vrnitev v zakonsko združbo za tožnico storitev, katere bi ne mogla izvršiti, in moreta obe stranki le zahtevati v smislu § a 919 o. d. z., da se pogodba točno izvrši. Iz teh razlogov mora se tožnici odrehati pravica, da bi se zahtevalo iz razsodeb o ločitvi zakona nanašajoče se na določilo §-a 1264 o. d. r., izvirajoče pravne konsekvence. Mnenja, katera so naznačena v nižjesodnih razsodbah, in katera vedejo k nasprotnim sklepom, involvujejo marveč očitno krivico proti tožencu, katerega štiti pogodba, vsled česar sta se morali nižje sodni razsodbi premeniti, uporablja določila dvornega dekreta z dne 15. februarja 1835, št. 2593 v zb. j. z. v tem smislu, da se je tožbeni zahtevek zavrnil.



Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1897.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Poročali smo zadnjič, da je društveni odbor sklenil prirejati vsak teden shode, na katerih naj bi se predavalo o novih civilno-pravdnih zakonih. Priredili so se meseca oktobra nekateri taki shodi, na katerih sta predavala gg. sodna tajnika dr. J. Babnik in Ivan Kavčnik. Dne 20. oktobra t. l. bil je zopet tak shod in je na njem g. Ivan Kavčnik dokončal svoje predavanje o jurisdikcijskem pravilniku. Toda udeležba na teh shodih bila je vedno jako pičla, in ker se tudi za prihodnje shode ni oglasilo predavatelj, morala se je opustiti radi premajhnega zanimanja prvotna namera.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: okrajni glavar v Sežani dr. Andrej grof Schaffgotsch ministerskim tajnikom v ministerstvu za notranje stvari; ministerijalnega tajnika namestnik v ministerstvu za notranje stvari dr. Peter Laharnar okrajnim glavarjem na Primorskem; okrajni glavar in titularni svetnik v Ljubljani marki Ludovik Gozani deželnovladnim svetnikom. — Okrajni glavar v Ljubljani Ferdinand marki Gozani dobil je naslov in značaj deželnovladnega svetnika. — Sodna tajnika dr. H. Schäftlein v Celju in R. Markkel v Mariboru menjala sta svoji mesti. — Umrli je v Gorici sodni svetnik Ambrož Flegar.

— (Odvetniška zbornica kranjska) imela je dne 10. oktobra t. l. občni zbor, na katerem se je posvetovalo, je-li naj se za odvetnike z novim letom upelje tudi talar in baret kot uradna obleka. Zbornica je to vprašanje zanikala in v tem smislu podala poročilo ministerstvu.

— (Izvršitev civilnega pravnega reda.) Na podlagi ukrepa Njega Veličanstva z dne 7. maja 1897 izdale je državno vojno ministerstvo naredbo z dne 20. maja 1897, št. 2762, katera vsebuje določbe glede vročevanja sodnih odlokov vojaškim osebam, glede obvestil vojaških oseb o tožbah in izvršilih glede kaznovanja vojaških oseb radi nespodobnega vedenja pri razpravah ali radi izostanka od zaslišavanja prič in glede izvršila proti vojaškim osebam

— (Personalne premembe pri sodiščih.) (Konec.) Na Primorskem: Deželnosodni svetnik Bogdan Ternovec v Trstu višjesodnim svetnikom; deželnosodna svetnika Klemens Mosche v Novem mestu in Avgust Jakopič v Rovinju sta premeščena v Trst; državnega pravnika namestnik Henrik Praus v Trstu je imenovan deželnosodnim svetnikom istotam, dalje so imenovani deželnosodnimi svetniki: dr. Ivan Grškovič v Krku; okrajni sodnik Edvard Rode v Čresu; državnega pravnika namestnik dr. Zencovich v Rovinju in svetnik Jernej de Tartaglia v Mostaru, vsi za Rovinj. — Na Goriškem: Predsednikom pri c. kr. okrožnem sodišču v Gorici je imenovan Karol vitez Defacis; dosednji višji državni pravdnik v Trstu. Svetovalci so pa: Edvard pl. Kuhačević, dosedaj okrajni sodnik v Lošinju; Josip Mi-

lovčič, dosedaj okrajni sodnik v Tolminu; Ivan Okretič, dosedaj državnega pravnika namestnik v Trstu; Alojzij Dell'Ara, dosedaj okrožnosodni tajnik v Gorici. Dalje so imenovani svetovalcem dosedanji okrožni sodniki: Mihael Gabrijelčič v Ajdovščini; Fran Dukič v Sežani; Matej Rutar v Kanalu; dr. Cristofoletti v Komnu, kateri ostanejo na svojih dosedanjih mestih. Okrožnosodni tajniki v Gorici so imenovani: Henrik Bartolomej, dosedaj v Bovecu; Fran Ciani v Gorici; Karol Kovacic v Gorici, Rudolf Musina v Gorici. — Okrajnimi sodniki so imenovani: Hektor Franceschinis iz Gorice za Cerkno; Matej Primožič iz Trsta za Tolmin; Ivan grof Falke pl. Lilienstein iz Celja za Bovec. — Namestnikom državnega pravnika je imenovan Andrej Jeglič iz Trsta za Gorico. — Dr. Andrej Sancin, dosedaj državnega pravnika namestnik v Gorici, je imenovan okrožnosodnim svetovalcem v Rovinju. — Albert grof Coronini-Cronberg je imenovan tajnikom pri pomorskem sodišču v Trstu. — Rihard Zörer, okrožnosodni svetovalec v Rovinju, pride v Gorico. — Na Štajerskem: Za bodoče okrožno sodišče v Mariboru so imenovani: predsednik Robert Greisdorfer; deželnosodnimi svetniki dr. A. Fohn, dr. J. Vovšek, dr. J. Pewetz, A. Morocutti, K. Martinak, A. Liebisch, dr. K. pl. Zwiedinek-Südenhorst, K. Nedved, I. Rosner, A. Kapun, A. Dekleva in R. Markhl; državnim pravnikom je imenovan dr. A. Nemanič, namestnikoma pa R. Bratusch in dr. R. Paltauf. — Sodnimi pristavi so imenovani avskultanti: Leopold Ledenig v Kočevje, dr. Silvin Hrašovec v Velike Lašče, Božidar Bežek v Škofjo Loko, Fran Regaly v Kamnik, dr. Anton Furlan na Vrhniko, Jakob Doljan v Črnomelj, Otokar Cernstein v Kočevje, Anton Kremžar v Kostanjevico, Alojzij Seliškar v Trebnje, Josip Roth v Krško, Anton Mejač v Ribnico, Oton Vidic v Radeče, dr. Fran Mohovič v Idriji, Karol Zottmann za Logatec, Rudolf Tschech za Ptuj, dr. Karol Kočevnar za Št. Lenart v Slov. Goricah, dr. Pavel Morak za Rogatec, dr. Fran Krančič za Celje, dr. Fran Zangger za Konjice, dr. Anton Skumovič brez določenega mesta, Evgen Thurn za Velikovec, Adolf Matzl za Šmarje, Ivan Dougan za Volosko, Otelio Brelich za Koper, Ivan Cegnar za Albano, Makso Černe za Volosko, Anton Colombis za Dinjan, dr. Amadej Mattioni za Koper in dr. Ivan Dala Zonca za Pazin. — Pravni praktikantje Jos. Tekavčič, Jos. Dijak, Rudolf Sterle, Valentin Flerin, Ivan Janesch in G. Galle so imenovani za avskultante v okrožji graškega nadsodišča. — Premeščeni so sodni pristavi: Ivan Pogačnik iz Vipave v Krško, dr. Anton Rogina iz Velikih Lašč v Novo mesto, dr. Fran Poček iz Konjic v Ljubljano, Fran Milčinski iz Idrije v Ljubljano, Alojzij Žebre iz Velikih Lašč v Postojino, Ivan Petrovčič od okrajnega sodišča Maribor levi Dravobreg k okrožnemu sodišču v Mariboru, Hubert Wagner iz Rogatca v Laški trg, Albert Kokol od okr. sodišča v Mariboru d. D. v Šoštanj in Emil Wudich iz Patrnjona v Pliberk. — Finančne prokurature koncipist dr. Viktor Ahačič v Ljubljani je imenovan sodnim pristavom v Tolminu.

Pregled pravosodstva.

1007. Kmetica, ki je jedina lastnica zemljišča zavezana je plačati kravo, katero je njen soprog kupil na upanje in se porabi na posestvu.

R. z dne 30. januarja 1897, št. 344. J. Bl. št. 40 ex 1897.

1008. Čeravno se je posojilojemniku dala valuta z njegovo vednostjo od denarja, kateri je bil last druge osebe, in je bil pri posojilcu samo kot mandatarju druge osebe shranjen, vendar le-ta druga oseba ni opravičena za tožbo radi posojila, ako se ni posojilno opravilo sklenilo izrecno na njegovo ime.

R. z dne 11. decembra 1895, št. 14684. J. Bl. št. 42 ex 1897.

1009. Ako se je v služabni pogodbi dogovorilo, da se more po vsakemu delu pristoječi, časovno določeni predidoci odpovedi razvezati, vendar ni takojšnja, brez vzroka takoj podana odpoved pravoveljavna.

R. z dne 31. marca 1897, št. 3584. J. Bl. št. 41 ex 1897.

1010. Obljuba, katero je dala druga oseba ženinovi materi, da bode perijodično prispevala k stroškom zakonskega gospodarstva, spada med ženitne pogodbe in se mora toraj, da je pravoveljavna, napraviti v notarski obliki.

R. z dne 28. maja 1897, št. 6429. G. Z. št. 39 ex 1897.

1011. Prodajalca blaga zadene samo tedaj dokaz, da je bilo blago po naročilu za časa odpošiljatve, ako kupec takrat, ko je dá prodajalcu na dispozicijo trdi, da je blago imelo napake pri odpošiljatvi.

R. z dne 2. junija 1897, št. 6701. G. H. št. 38 ex 1897.

1012. Liferant ni zavezan dokazati, da je bilo blago gotovo dne dobave; zadošča, ako se izreče pripravljenim, naročeno blago izročiti proti plačilu kupnine.

R. z dne 11. maja 1897, št. 5307. J. Bl. št. 38 ex 1897.

1013. Akceptant menice ni odvezan, ako plača menično svoto domiciljatu. Plačilo vršiti se mora na roko meničnega imetnika, ker se domiciljat ne more smatrati kar tako za pooblaščenca meničnega upnika.

R. z dne 10. avgusta 1897, št. 9757. G. H. št. 39 ex 1897.

1014. Stroški naroka z eksrotulovanjem ne morejo se smatrati kot stroški potrebni za iskanje pravice.

O. z dne 6. aprila 1897, št. 4021. G. H. št. 39 ex 1897.

1015. Spor o dopustnosti po čl. trg. zak. zahtevane predložitve trgovinskih knjig je od glavne pravde neodvisni postranski spor, vsled česar se mora v razsodbi ob enem spoznati po §-u 401. o. s. r. o stroških.

O. z dne 6. junija 1897, št. 7635. J. Bl. št. 41 ex 1897.

1016. Gotovi izdatki, katere se je imelo pri posredovanju hipotečnega posojila, vzetega od polnega trgovca v svrhu konvertovanja, smejo se iztožiti pri splošni podsotnoti.

R. z dne 1. junija 1897, št. 6325. J. Bl. št. 39 ex 1897.

1017. Na sodno kompetenco za razsojo pravdne stvari nima nobenega vpliva, da zavisi razsoja od javnopravnih predvprašanj. Redno so sodišča upravičena taka prejudicijalna vprašanja reševati.

O. z dne 9. junija 1897, št. 6966. G. H. št. 34 ex 1897.

1018. Zavarovalni prispevki za delavsko zavarovalnico proti ne-zgodam in za okrajno bolniško blagajno se takrat ne smejo smatrati kot prednostne postavke pri razdelitvi izkupila, ako ne spadajo k kategoriji davščin javnopravnega značaja, katere se mora plačevati od nepremičnine.

O. z dne 16. junija 1897, št. 6720. G. Z. št. 34 ex 1897.

1019. Prednost, katero imajo zakonite alimentacijske tirjatve po §-u 7., št. 2. *lit. b*) zak. z dne 29. aprila 1873, št. 68. drž. zak., pristaja tudi zahtevkom na povračilo alimentacijskih tirjatev, katere imata varuh in mati nezakonskega otroka, kakor tudi pravdnim in izvršilnim stroškom, naraslim v svrhu, da so se uveljavili in izterjali alimentacijski stroški.

O. z dne 22. decembra 1896, št. 15132. G. Z. št. 33 ex 1897.

1020. Na slučaj, da obtoženec, kateri je obtožen radi hudodelstva, na koji je zažugana kazen več kakor petih let, zbolí pred glavno razpravo in vsled tega predlaga, naj se razprava vrši v njegovi odsotnosti, se ne more prenesti določba §-a 275. k. pr. r., v katerem slučaju se izjemoma sme pregledati, da obtoženec ni navzoč.

R. z dne 18. junija 1897, št. 5411. J. M. 1366.

1021. Motiv kaznivega dejanja, ki je merodajen za odmero kazni, ne sme se zamenjati z dolusom potrebnim za učin.

R. z dne 23. marca 1897, št. 3254. G. H. št. 38 ex 1897.

1022. Odgovornosti po §-u 93. k. z. se eksekut, kateri je zaprl komisijo, ki je došla, da izvrši eksekucijo, ne more oprostiti s trditvijo, da izvršilo ni bilo opravičeno in da je bil njegov namen samo ta odvrniti po izvršilu pretečo mu škodo.

R. z dne 4. junija 1897, št. 4799. G. Z. št. 2094.

1023. Da postane hudodelstvo tatvine nekako biti kaznivo, treba, da se je vsa škoda poravnala, predno je oblastvo izvedelo za tatvino.

R. z dne 19. junija 1897, G. H. št. 41 ex 1897.

1024. Ako trdi obtoženec, kateri je obtožen radi poskušenega umora, da ni imel namena usmrtiti, da je poškodovanec opetovano grdo ž njim ravnal in, da je vsled tega težko poškodbo izvršil samo radi tega, da bi ga ostrašil še v naprej grdo ravnati ž njim in da bi se maščeval, mora se staviti eventualno vprašanje radi težke telesne poškodbe.

R. z dne 9. junija 1897, št. 6698. G. Z. št. 2099.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld. za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, v Gospodski ulici šte. 4; upravništvo pa na Križevniškem trgu šte. 7.

Zbirka avstrijskih zakonov v slovenskem jeziku.

I. zvezek:

Kazenski zakon

o hudodelstvih, pregreških in prestopkih z dne 27. maja 1852, št. 117 drž. zak., z dodanim **tiskovnim zakonom** z dne 17. decembra 1862, št. 6 drž. zak. ex 1863, in drugimi novejšimi zakoni kazensko-pravnega obsega. Cena 2 gld. 50 kr., s pošto 15 kr. več.

II. zvezek:

Kazensko-pravdni red

z dne 23. maja 1873, št. 119 drž. zak., z **zvršitvenim propisom** in drugimi zakoni in ukazi kazenski postopek zadevajočimi. Cena 2 gld. 80 kr., s pošto 15 kr. več.

Nemško - slovenska pravna terminologija.

V imenu društva »Pravnika« uredil dr. Janko Babnik, c. kr. sodni pristav. Cena 3 gld. 50 kr., elegantno in trdno vezana 4 gld. 10 kr., po pošti 15 kr. več.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih.

I. Obrazci k občnemu sodnemu redu. I. zvezek Spisal Anton Levec, c. kr. sodni pristav.

Vse te knjige dobivajo se pri knjigotržcu **Antonu Zagorjanu v Ljubljani**, kakor tudi pri vseh drugih knjigotržcih.

